

# Nhớ lại

## NHỮNG NGÀY ĐẦU TIÊN Ở ĐÀ LẠT

**PGS.TS. Hoàng Đắc Lực \***

Viện Năng lượng nguyên tử Việt Nam

Năm 1975, ngay sau giải phóng miền Nam chúng ta đã có chủ trương khôi phục lò phản ứng hạt nhân Đà Lạt với sự giúp đỡ của Liên xô (cũ). Cuối năm 1975, GS. Trần Đại Nghĩa (lúc đó là Chủ nhiệm Ủy ban Khoa học và Kỹ thuật Nhà nước) đã ký quyết định thành lập tổ nghiên cứu khôi phục lò phản ứng hạt nhân Đà Lạt do anh Nguyễn Đình Tứ (lúc đó là Phó hiệu trưởng trường Đại học Tổng hợp Hà Nội) làm tổ trưởng đồng thời cử một nhóm đi tiên trạm vào Đà Lạt để nắm tình hình cụ thể về lò phản ứng và các thiết bị đi kèm tại đó. Nhóm này gồm 3 người: anh Nguyễn Nguyên Phong (Đại học Bách Khoa), anh Võ Đắc Bằng và tôi (Viện Vật lý).

Một ngày cuối năm 1975, chúng tôi rời Hà Nội vào Sài Gòn trên một chiếc máy bay “bà già” (của không quân ngụy cũ, lúc này chưa có đường bay Hà nội – Sài gòn của Hàng Không Việt Nam) rời từ Sài gòn đi Đà Lạt bằng ô tô. Tới Đà Lạt chúng tôi được TS. Nguyễn Quý là người phụ trách bộ phận quân quản tiếp thu viện Đà Lạt tiếp đón. Chúng tôi được bố trí ăn, ở tại nhà số 11 phố Phù Đổng Thiên Vương cùng với các anh em bên viện Kỹ thuật Quân sự và một số anh em viên chức cũ của Lò phản ứng còn ở lại. Trong số này có anh Trần Xuân Thám (an toàn phóng xạ), Võ Xuân Bằng (vật lý neutron), anh Nhiếp (tôi không nhớ rõ họ, công nghệ lò phản ứng) và anh Tôn Thất Côn (điện tử hạt nhân). Ngay sáng hôm sau, chúng tôi được các anh viên chức cũ dẫn đi giới thiệu rất nhiệt tình và cận kề về lò phản ứng và các thiết bị đi kèm. Lò phản ứng này thuộc loại lò nghiên cứu TRIGA MARK – II, công suất 250 kW do Mỹ viện trợ cho chính quyền miền Nam vào khoảng năm 1962-1963. Lò có mục đích sử dụng để đào tạo, nghiên cứu và sản xuất đồng vị phóng

xạ. Tuy nhiên trên thực tế trong khoảng thời gian 1968 – 1975 do chiến sự ngày càng lan rộng nên lò phản ứng hầu như không còn hoạt động và trước khi quân ta tiến vào Đà Lạt, hệ điều khiển và toàn bộ các thanh nhiên liệu của lò đã bị tháo dỡ và lấy đi. Chúng tôi lần đầu tiên được xem xét tỉ mỉ một lò phản ứng trong tình trạng nó không còn nhiên liệu! Các thiết bị đo đạc phóng xạ và nghiên cứu cũng trong tình trạng thiếu thốn, lạc hậu và không đồng bộ. Tuy nhiên, một điều đã gây ấn tượng tốt cho tôi là mặc dầu chưa làm việc trở lại nhưng toàn bộ thiết bị, nhà lò cũng như các phòng thí nghiệm đều ở trong tình trạng rất ngăn nắp, sạch sẽ, trừ lò phản ứng ra còn các thiết bị đo nói chung đều có thể làm việc được. Có được điều này phải kể đến công sức của các anh em trong bộ phận tiếp quản dưới sự lãnh đạo của anh Quý và các anh viên chức của chế độ cũ tự nguyện ở lại. Đáng tiếc là các anh đó, vì nhiều lý do sau đó đã ra nước ngoài, không tiếp tục làm việc ở Viện Nghiên cứu Hạt nhân Đà Lạt nữa (riêng anh Côn thì còn làm việc một thời gian dài).

Mặc dầu đây là lần đầu tiên tôi đến Đà Lạt và đã được nghe nói nhiều về các cảnh đẹp thơ mộng ở đây nhưng tôi cũng không có mấy thì giờ để đi ngắm cảnh Đà Lạt: buổi chiều tối, sau 6 giờ không được đi đâu (vì vấn đề an ninh và lúc đó Đà Lạt cũng còn vắng vẻ, ban ngày chủ yếu dành thời giờ để tìm hiểu thiết bị, chuẩn bị báo cáo và tham dự các buổi xêmina nội bộ về công nghệ lò phản ứng, an toàn phóng xạ và thiết bị điện tử hạt nhân do các anh Nhiếp, Thám, Côn trình bày).

Sau một tuần làm việc, chúng tôi trở ra Hà Nội mà chưa có mấy dịp được tranh thủ đi ngắm những cảnh đẹp thơ mộng, nổi tiếng của Đà Lạt!

---

\* PGS.TS. Hoàng Đắc Lực, nguyên phó Viện trưởng Viện Khoa học và Kỹ thuật hạt nhân, từng làm việc nhiều năm tại Viện Vật lý, sau chuyển về công tác tại Viện KHKTHN, Viện NLNTVN